

De l'accés a la capacitat de produir cultura

Published by [Interacció. projecte editorial del CERC](#) [1] on 17/01/2017 - 10:06 | Last modification: 18/09/2026 - 10:47

Cultura libre de Estado proposa superar una política cultural centrada a facilitar el consum i avançar cap a institucions que permetin produir, transformar i governar la cultura. Jaron Rowan no planteja retirar l'Estat, sinó redefinir la relació entre allò públic i allò comú: preservar la vocació universal de les institucions públiques i reconèixer, alhora, l'autonomia de les comunitats que creen, gestionen i sostenen cultura.

Publicat en el context polític obert pel 15M i l'arribada dels nous municipalismes a diversos ajuntaments, el llibre parteix d'una constatació: els paradigmes que havien orientat les polítiques culturals mostraven signes d'esgotament. Concebre la cultura com un dret havia ampliat l'accés, tot mantenint la separació entre productors i públics. Entendre-la com un recurs per al desenvolupament econòmic havia afavorit les indústries creatives, l'emprenedoria i la instrumentalització de la cultura al servei del turisme, la regeneració urbana o la marca de ciutat. Rowan busca una tercera possibilitat: pensar la cultura com un bé comú. El text complet es troba disponible en [accés obert](#) [2], d'acord amb la llicència Creative Commons de l'edició.

El procomú no designa simplement un conjunt de continguts compartits. Designa una forma col·lectiva de gestionar recursos, infraestructures i capacitats de producció. Aquesta precisió permet a Rowan allunyar-se d'una concepció de la cultura lliure reduïda a les llicències obertes. Les Creative Commons faciliten la còpia, la circulació i la reutilització, però no resolen per si soles la desigualtat entre creadors, comunitats i grans empreses. Sense organització, protecció laboral i infraestructures compartides, la llibertat formal d'accés pot conviure amb la precarietat i amb noves formes d'apropiació mercantil.

Aquesta lectura materialista condueix al concepte central del llibre: l'**accés productiu**. Accedir a la cultura no hauria de significar únicament contemplar, escoltar o llegir. Hauria d'incloure la possibilitat de crear, reutilitzar recursos, intervenir en els equipaments i participar en les decisions que n'orienten el funcionament. Els museus, teatres i centres culturals deixarien així de ser contenidors que ofereixen programacions a una ciutadania concebuda com a públic i passarien a actuar com a infraestructures que sostenen la producció cultural col·lectiva. Aquesta transformació afecta els usos dels espais, la distribució dels pressupostos, els protocols d'accés, els criteris de valor i els models de governança. La ressenya publicada per Àrtica identifica precisament aquest desplaçament des dels continguts cap a les [infraestructures i les institucions culturals](#) [3].

«Lo común no es de todos, lo público sí debiera serlo.»

La frase concentra una distinció decisiva. Rowan no idealitza les comunitats autogestionades: poden ser

excloents, homogènies o difícilment accessibles i no tenen el mandat d'universalitat que correspon a una institució pública. Tampoc considera que l'Estat pugui convertir-se simplement en comunitat. Allò públic i allò comú responen a obligacions diferents. La política cultural hauria de crear pactes de coexistència entre tots dos espais, sense sotmetre les iniciatives comunitàries a una burocràcia que n'anul·li l'autonomia ni utilitzar-les com una forma barata d'externalització.

El llibre estén aquesta discussió als criteris de qualitat i a la cultura popular. Rowan qüestiona tant l'excel·lència definida per grups professionals tancats com la identificació romàntica entre cultura popular i autenticitat. Les tradicions també contenen jerarquies, exclusions i formes de poder. Democratitzar la cultura exigeix permetre que diferents comunitats defineixin els seus criteris de valor, experimentin amb els llegats rebuts i produeixin nous imaginaris. No es tracta de substituir una excel·lència per una altra, sinó de reconèixer que hi ha diversos valors culturals i, per tant, diverses formes d'excel·lència.

La conclusió proposa pensar la cultura com un ecosistema format per institucions públiques, espais comuns, professionals, amateurs i comunitats diverses. El paper de les polítiques culturals seria sostenir aquest ecosistema, redistribuir-ne els recursos i obrir les institucions a formes reals de participació i producció. L'editor presenta el llibre com una reflexió sobre unes polítiques culturals que havien de respondre a noves pràctiques i demandes d'obertura institucional, una orientació que també explica el caràcter deliberadament propositiu de l'obra.

Nota de l'editor (2026). Llegit avui, el llibre conserva una aportació especialment valuosa: desplaça el debat cultural des de l'oferta de continguts cap a les condicions materials, institucionals i polítiques que permeten produir cultura. La seva limitació principal deriva del moment en què va ser escrit. La confiança en la capacitat transformadora dels nous municipalismes i de les comunitats organitzades deixa poc desenvolupats alguns problemes: les desigualtats de temps i recursos que condicionen la participació, el treball necessari per sostenir la gestió comunitària, els mecanismes de rendició de comptes i la possible captura dels béns comuns per actors privats. El mateix Rowan va admetre, en la reedició de 2024, que avui escriuria amb un to més moderat i escèptic.

Aquesta distància no anul·la la tesi del llibre. La fa més exigent. Si la cultura comuna no pot substituir el servei públic i l'Estat no pot fabricar comunitats per decret, la qüestió pendent és quines institucions, garanties i recursos permeten compartir capacitat de decisió sense convertir la participació en treball invisible ni la comunitat en una nova etiqueta administrativa.

Referència

Rowan, J. (2016). *Cultura libre de Estado*. Traficantes de Sueños.

Categories: Llibre

Categories: Recursos i publicacions

Tags: polítiques culturals

Tags: governança cultural

Tags: drets culturals

Tags: participació cultural

Tags: equipaments culturals

- [4]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2017/produir-cultura>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <https://archive.org/details/CulturaLibreDeEstado>

[3] <https://www.articaonline.com/2016/07/pensar-la-cultura-libre-desde-el-estado-y-pensar-el-estado-desde-la->

cultura-libre/

[4] <https://interaccio.diba.cat/node/6790>